

**Ringsaker
kommune**

**Årsbudsjett 2020
og
økonomiplan 2020-2023**

**Bakgrunnsmateriale til kommunestyrets
rammekonferanse på Wood hotel
4. og 5. juni 2019**

INNHOLDSFORTEGNELSE:

I – INNLEDNING	3
II – ØKONOMISKE FORUTSETNINGER	4
2.1 Endringer i det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2019	4
2.2 Virkninger for Ringsaker kommune i 2019	6
2.3 Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2020	7
2.4 Nærmere om inntektsanslagene for Ringsaker kommune for 2020-2023	11
2.5 Andre inntektsforutsetninger	13
2.6 Oppsummering av inntektsanslag mv.	16
2.7 Pris- og lønnsutvikling, pensjonsutgifter og renter	16
2.8 Endringer i oppgavefordeling og regelverk	17
III VEILEDENDE RAMMER 2020-2023	20
3.1 Hovedutfordringer i det videre arbeidet med drifts- og investeringsrammer	20
3.2 Saker som er innarbeidet i foreløpig budsjettopplegg 2020-2023	22
3.3 Avslutning	25
VEDLEGG	26

I – INNLEDNING

Rådmannen har utarbeidet dette notatet som grunnlagsmateriale til kommunestyrets rammekonferanse, som holdes den 4. og 5. juni 2019 på Wood hotel i Brumunddal.

Notatets del II omhandler Ringsaker kommunes rammebetingelser og økonomiske forutsetninger fremover, blant annet med bakgrunn i kommuneproposisjonen for 2020 som ble lagt frem av regjeringen 14. mai 2019. Det legges særlig vekt på å beskrive hva som legges til grunn på inntektssiden. Realveksten i kommunens frie inntekter (skatteinntekter og rammetilskudd), har svært stor betydning for kommunens muligheter til å videreutvikle velferdstjenester som barnehage, skole, helse- og omsorgstjenester, barnevern og sosiale tjenester, både i omfang og kvalitet. I tillegg redegjøres det for de foreløpige anslagene for lønns- og prisvekst, utvikling i kommunens pensjonsutgifter, samt renteforutsetninger på innskudd og lån. I kommuneproposisjonen er det redegjort for endringer i oppgavefordeling og regelverk med konsekvenser for kommunesektoren. I notatets del II gjengis det som oppfattes å ha økonomiske konsekvenser for kommunene.

Ringsaker kommunes økonomiske status fremgår av årsregnskapet 2018 og er gjennomgått nøye i årsberetningen for 2018. Disse beskrivelsene og analysene av drifts- og investeringsregnskapet og balansen gjentas ikke i notatet. Parallelt med forberedelsen til rammekonferansen er det utarbeidet egen sak om rapportering pr. 1. tertial 2019. I rapporten gis en samlet gjennomgang av kommunens budsjettmessige driftssituasjon til og med april måned og en prognose for den økonomiske situasjonen ved utgangen av året. Tertialrapporten behandles av formannskapet 5. juni og av kommunestyret 12. juni 2019.

I notatets del III er det beskrevet et opplegg for hvordan de veiledende budsjettrammene for 2020-2023 kan utvikles, herunder hvilke prioriteringer i form av nye driftstiltak og investeringer som foreløpig er innarbeidet og hvilke endringer i forhold til gjeldende budsjett og økonomiplan som foreslås. Å drøfte hvordan en skal prioritere ressursbruken, og komme frem til et økonomisk opplegg med rammer som er i balanse, vil etter rådmannens vurdering være det helt sentrale temaet på budsjettkonferansen. Gjennom vedleggene er det dokumentert nærmere hvilke forutsetninger som er lagt til grunn i arbeidet med budsjettrammene.

Utvalgte Kostratall for 2018 følger i eget hefte. Her presenteres nøkkeltall som uttrykker prioritering, produktivitet og dekningsgrad. Hftet er i hovedsak laget med bakgrunn i foreløpige tall fra SSB som ble publisert 15. mars 2019. En har valgt å sammenligne Ringsaker med landet uten Oslo, Kostra-gruppe 13, Hamar, Stange, Elverum, Lillehammer og Gjøvik kommuner. Hensikten med heftet er å gi bakgrunnsinformasjon til arbeidet med budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023.

I etterkant av rammekonferansen vil rådmannen bearbeide materialet videre. Til formannskapets møte den 19. juni 2019 vil det bli lagt frem egen sak slik at veiledende rammer for de ulike virksomhetsområdenes budsjettarbeid kan fastsettes.

Rådmannen håper notatet tjener sin hensikt og bidrar til å gi grunnlag for budsjettarbeidet fremover.

II – ØKONOMISKE FORUTSETNINGER

Tirsdag 14. mai 2019 la Regjeringen frem følgende budsjett dokumenter:

- Meld. St. 2 (2018-2019) Revidert nasjonalbudsjett 2019
- Prop. 114 S (2018-2019) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2019
- Prop. 115 LS (2018-2019) Endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivninga
- Prop. 113 S (2018-2019) Kommuneproposisjonen 2020

Hovedtrekkene i disse dokumentene er gjennomgått av rådmannen, og forhold av sentral betydning for Ringsaker kommune presenteres i det videre.

2.1 Endringer i det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2019

Stortingets budsjettvedtak for 2019 (saldert budsjett) innebar at realveksten i kommunesektorens samlede inntekter ble anslått til 0,2 mrd. kroner. Det ble anslått en reell reduksjon i de frie inntektene på 0,1 mrd. kroner. Endringene ble regnet i forhold til daværende anslag på regnskap for 2018. Vekstanslaget må ses i sammenheng med at anslaget på kommunesektorens skatteinntekter for 2018 ble oppjustert med 2,4 mrd. kroner i nasjonalbudsjettet 2019. Oppjusteringen av skatteanslaget i 2018 er bare i noen grad videreført i inntektsanslaget for 2019.

I revidert nasjonalbudsjett 2019 er det lagt fram ny informasjon som har betydning for inntektsveksten for kommunesektoren i 2019.

I regnskapet for 2018 ble inntektene fra skatt på alminnelig inntekt og formue 2,3 mrd. kroner høyere enn anslått i nasjonalbudsjettet 2019. Oppjusteringen av skatteinntektene må ses i sammenheng med høye innbetalinger av restskatter i forbindelse med skattelikningen for inntektsåret 2017.

Det er registrert god skatteinngang hittil i 2019. Som følge av dette er anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2019 oppjustert med om lag 1,5 mrd. kroner.

Kostnadsveksten i kommunesektoren (kostnadsdeflatoren) er oppjustert fra 2,8 til 3,0 prosent, som skyldes høyere prisvekst på varer og tjenester enn anslått i nasjonalbudsjettet 2019. Økningen i deflatoren trekker isolert sett ned realinntektsveksten med om lag 1 mrd. kroner.

Realveksten i kommunesektorens samlede inntekter i revidert nasjonalbudsjett 2019 anslås til 0,4 mrd. kroner, som er 0,2 mrd. kroner høyere enn anslått i saldert budsjett. Det anslås en reell nedgang i kommunesektorens frie inntekter med 1,8 mrd. kroner. Nedgangen i frie inntekter må ses i sammenheng med at de ekstra skatteinntektene i 2018 i hovedsak ikke videreføres. Som følge av økte skatteinntekter i 2018 går kommunesektoren inn i 2019 med et høyt inntektsnivå.

Tabell 2.1.1 viser kommunesektorens frie inntekter i 2018 og anslag for 2019 i nominelle priser. Anslag på inntektene i 2018 er korrigert for oppgaveendringer, innlemming av øremerkede tilskudd mv., slik at inntektsnivået i 2018 og 2019 er sammenlignbart.

Tabell 2.1.1 Kommunenes og fylkeskommunenes frie inntekter i 2018¹ og 2019² (kr 1.000)

	Kommunene ³			Fylkeskommunene ³			Kommuneforvaltningen i alt		
	2018	2019	Endr. i pst.	2018	2019	Endr. i pst.	2018	2019	Endr. i pst.
Skatteinntekter	177 294	179 613	1,3	33 450	34 150	2,1	210 744	213 763	1,4
<i>Herav skatt på inntekt og formue</i>	<i>162 537</i>	<i>164 520</i>	<i>1,2</i>	<i>33 450</i>	<i>34 150</i>	<i>2,1</i>	<i>195 987</i>	<i>198 670</i>	<i>1,4</i>
Rammetilskudd	131 465	136 990	4,2	33 700	34 677	2,9	165 165	171 667	3,9
Sum frie inntekter	308 759	316 603	2,5	67 150	68 827	2,5	375 909	385 430	2,5

¹ Inntektene i 2018 er korrigert for oppgaveendringer, innlemming av øremerkede tilskudd mv.

² Nominelle priser. Kostnadsdeflatoren for kommunesektoren i 2019 er 3,0 prosent

³ Oslo er delt i en kommunedel og en fylkeskommunedel

Samtidig med kommuneproposisjonen legger Finansdepartementet frem revidert nasjonalbudsjett 2019, med forslag til bevilgningsendringer i Prop. 114 S (2018-2019) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2019*. Nedenfor redegjøres det for enkelte saker som har betydning for kommunesektoren.

Investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser

Bevilgningen foreslås økt med 78,4 mill. kroner i 2019, tilsvarende om lag 900 heldøgns omsorgsplasser. Dette er som følge av stor søknadsinngang til investeringstilskuddet i 2019. Basert på tilbakemeldinger fra Husbanken foreslås det en økning av tilsagnsrammen i 2019 med 1,568 mrd. kroner. Stortinget har tidligere vedtatt en lik fordeling av investeringstilskuddet mellom rehabilitering og netto tilvekst.

Kompensasjon for endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger

Det ble gjennomført endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger fra 1.1.2018 ved at stønadslengden ble redusert fra 4 til 3 år. Arbeids- og velferdsdirektoratet har ved nærmere analyse av KOSTRA-tall funnet ut at endringen har medført en økning i den samlede utbetalingen av økonomisk sosialhjelp i 2018 på om lag 90 mill. kroner. Det foreslås å øke rammetilskuddet med 90 mill. kroner for å kompensere kommunene for anslåtte merutgifter til økonomisk sosialhjelp i 2019 som følge av endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger.

Tilskudd til lokalkjøkken

Det foreslås å opprette et investeringstilskudd til lokale kjøkkenløsninger med eget produksjonskjøkken fra 1.10.2019. Ordningen gjelder tilskudd til etablering eller gjenetablering av lokale kjøkkenløsninger med eget produksjonskjøkken ved eksisterende sykehjem og omsorgsboliger for personer med heldøgns tjenestetilbud. Tilskuddet skal forvaltes av Husbanken. Det foreslås en tilsagnsramme på 12,5 mill. kroner og en bevilgning på kr 625.000 til første års utbetaling i 2019.

2.2 Virkninger for Ringsaker kommune i 2019

Frie inntekter

I tabellen nedenfor vises sammensetningen av de frie inntektene; dvs. skatt og rammetilskudd for Ringsaker kommune. Tabellen inneholder én kolonne for opprinnelig vedtatt budsjett (grå bok) og én kolonne med anslag etter 1. tertial 2019 (revidert budsjett) basert på informasjon fra kommuneproposisjonen 2020 og revidert nasjonalbudsjett 2019.

Ringsaker hadde ved utgangen av april en skatteinngang hittil i år som var 14,5 mill. kroner høyere enn forutsatt i prognosen. Like viktig som utviklingen i skatteinntekter er utviklingen i frie inntekter samlet sett. Ved beregning av rammetilskuddet for 2019 legges folketallet pr. 1.7.2018 til grunn for beregning av innbyggertilskuddet og utgiftsutjevningen. Ved beregning av inntekstutjevningen legges folketallet pr. 1.1.2019 til grunn. Ringsaker kommune hadde i 2018 en befolkningsøkning på 0,99 %, mens landet hadde en vekst på 0,62 %.

De nye befolkningstallene pr. 1.1.2019 og anslag for kommunesektorens skatteinntekter er innarbeidet i KS sin modell for kommunevis fordeling av de frie inntektene. Denne modellen er på vanlig måte benyttet ved beregning av anslaget for skatt og rammetilskudd for Ringsaker kommune.

Tabell 2.2.1 Utvikling i frie inntekter 2019

	Kst. vedtak	1. tertial
	Grå bok	Revidert nasjonalbudsjett (RNB)
	2019	2019
Sum skatteanslag	816 755 000	837 387 000
Innbyggertilskudd	849 024 000	849 024 000
Utgiftsutjevning	-28 789 000	-28 789 000
Overgangsordning/INGAR (fra 2009)	-1 829 000	-1 829 000
Saker særskilt fordeling	6 285 000	6 285 000
Sum	824 691 000	824 691 000
Skjønnsmidler	2 500 000	2 500 000
Endringer saldert budsjett 2018	0	-1 336 000
RNB 2018 – endringer i rammetilskudd	0	486 000
Netto inntekstutjevning	174 562 000	165 660 000
Sum rammetilskudd	1 001 753 000	992 001 000
Sum skatt og rammetilskudd	1 818 508 000	1 829 388 000

Som vist i tabellen over vedtok Stortinget en reduksjon i rammetilskuddet i forbindelse med vedtak om statsbudsjettet 2019. For Ringsaker kommune utgjør dette 1,336 mill. kroner. Reduksjonen skyldes endring i skatteopplegget for 2019 og øremerking av realveksten i rammetilskuddet med tidlig innsats i skolen. I revidert nasjonalbudsjett anslås en økning i kommunens rammetilskudd med kr 486.000 sammenlignet med opprinnelig budsjett. Endringen skyldes kompensasjon for økte merutgifter som følge av endrede regler for arbeidsavklaringspenger. Samtidig forventes det en reduksjon i inntekstutjevningen

(utjevning av skatteinntektene mellom kommunene) på 8,902 mill. kroner. Totalt gir dette en samlet reduksjon i rammetilskuddet på 9,752 mill. kroner. Skatteanslaget er økt med 20,632 mill. kroner. Totalt gir dette en samlet økning i frie inntekter på 10,880 mill. kroner sammenlignet med opprinnelig budsjett 2019. På grunn av lav inntektsvekst i 2020, foreslås det i 1. tertialrapport 2019 å avsette 10 mill. kroner av merinntektene til disposisjonsfond til bruk i budsjett 2020.

Det understrekes at beregningene av skatt og inntektsutjevning ikke er endelige. Det er den faktiske utviklingen i året 2019, som først vil være ferdig beregnet i februar 2020, som vil gi det endelige tallet for netto skatteutjevning.

2.3 Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2020

Inntektsrammer

Regjeringen legger opp til en realvekst i frie inntekter på mellom 1,0 og 2,0 mrd. kroner i 2020. Dette tilsvarer en vekst på mellom 0,3 og 0,5 prosent.

Inntektsveksten for 2020 som varsles i kommuneproposisjonen er regnet fra anslått inntektsnivå i 2019 i revidert nasjonalbudsjett 2019. Det innebærer at regjeringen nå varsler et nivå på kommunesektorens inntekter i 2020. Dersom anslaget for nivået på kommunesektorens inntekter i 2019 endres når statsbudsjettet legges fram i oktober, vil inntektsveksten for 2020 som nå varsles kunne bli endret.

Regjeringen legger opp til at kommunene får mellom 1,0 og 2,0 mrd. kroner av den foreslåtte veksten i frie inntekter i 2020. Et stort intervall i veksten i de frie inntektene må ses i lys av usikkerhet knyttet til handlingsrommet i budsjettpolitikken fremover.

Regjeringen legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2020 på mellom 0,2 og 1,5 mrd. kroner. Dette tilsvarer en vekst på mellom 0 og 0,3 prosent.

Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) har foretatt beregninger som viser at kommunesektoren kan få merutgifter i 2020 på om lag 1,3 mrd. kroner knyttet til den demografiske utviklingen. Herunder er 0,9 mrd. kroner knyttet til tjenester som finansieres av de frie inntektene.

Det gjennomføres i dag et betydelig omstillings- og effektiviseringsarbeid i kommunesektoren for å frigjøre ressurser til å kunne gi innbyggerne flere og bedre tjenester. Kommunenes tjenestetilbud er i hovedsak godt over hele landet, men det er store forskjeller i tjenestetilbud og effektivitet mellom kommuner. Analyser utført av Senter for økonomisk forskning (SØF), viser at samlet effektivitet i gjennomsnitt økte med om lag 0,3 prosent pr. år i perioden 2008-2017 innen sektorene barnehage, grunnskole og pleie og omsorg. En effektivisering på 0,5 prosent tilsvarer 1,3 mrd. kroner i frigjorte midler, som kan brukes til å styrke tjenestene. Beregningsgrunnlaget er den delen av de frie inntektene utenom eiendomsskatt som går til å dekke driftsutgiftene. Det er viktig at kommunene fortsetter å prioritere omstillings- og effektiviseringsarbeidet for å kunne øke det økonomiske handlingsrommet.

På vanlig måte legges det opp til at de kommunale og fylkeskommunale skattørene for 2020 fastsettes ved behandling av statsbudsjettet for 2020. Det legges opp til at skattøren fastsettes på grunnlag av målsettingen om at skatteinntektene skal utgjøre 40 prosent av kommunenes samlede inntekter.

Pensjonskostnader

Kommunal- og moderniseringsdepartementet anslår en negativ vekst i kommunesektorens samlede pensjonskostnader i størrelsesorden 450 mill. kroner i 2020, utover det som dekkes av den kommunale deflatoren. Anslaget er beheftet med betydelig usikkerhet.

Det er for 2020 ikke foretatt endringer i de økonomiske forutsetningene for beregning av de regnskapsmessige pensjonskostnadene.

Lavt rentenivå har over tid bidratt til veksten i pensjonspremier og pensjonskostnader. Kommunesektoren har samtidig betydelig gjeld og har dermed også fordeler av det lave rentenivået. Departementet understreker at kommuner og fylkeskommuner har et selvstendig ansvar for pensjon, som er en del av lønns- og avtalevilkårene i kommunesektoren.

Ny offentlig tjenstepensjon

Ny offentlig tjenstepensjon innføres fra 2020. Dette vil påvirke pensjonspremiene og kravet til premiereservene i kommunesektoren, både på kort og noe lengre sikt. Også de regnskapsmessige pensjonskostnadene og pensjonsforpliktelsene påvirkes.

Virkningene av ny offentlig tjenstepensjon må ses i sammenheng med at det også innføres nye regler for samordning av ytelsene fra tjenstepensjonen med ytelsene fra folketrygden. KLPs beregninger viser at det totale premienivået vil ligge noe høyere fra 2021 til 2025 enn premienivået med dagens regime. Fra 2025 viser beregningene en nedgang i det samlede premienivået, etterfulgt av en økning frem mot 2031. Overgangen til nye samordningsregler samt overgangen til oppsatte bruttorettigheter medfører en vesentlig reduksjon i kravet til premiereserve. Det må ventes at en stor del av de frigjorte midlene vil gå med til å finansiere premiene i de kommende årene og vil dempe effekten av ny offentlig tjenstepensjon og nye samordningsregler på premiene.

KLPs beregninger viser at dersom en i årene framover legger til grunn uendrede økonomiske forutsetninger, demografiske forutsetninger og uendret pensjoneringsmønster m.m., vil netto pensjonskostnad bli redusert i 2020 og ventelig deretter være stabilt på dette nivået.

Følgende tabell oppsummerer virkningen av ny offentlig tjenstepensjon på pensjonspremier, netto pensjonskostnad og premieavvik:

Premieelementer	2020-2025	2025-2030	2030-2040
Premie alderspensjon	Økende premie	Gradvis avtakende premie	Avtakende premie mot dagens premienivå
Reguleringspremie	Litt redusert premie	Litt redusert premie	Litt redusert premie
Tidligpensjon/AFP	Dagen nivå	Noe lavere	Høyere, men avtakende
Bruttogaranti og andre garanti-elementer	Stabilt	Stabilt	Stabilt på lavere nivå

Pensjonskostnadselementer			
Netto pensjonskostnad	Redusert i 2020, deretter stabilt på lavere nivå	Stabilt på litt lavere nivå	Stabilt på litt lavere nivå
Premieavvik	Varierende, som i dag	Varierende, som i dag	Varierende, som i dag

Inntektssystemet

Basiskriteriet i kostnadsnøkkelen i utgiftsutjevningen skal fange opp kostnadsforskjeller knyttet til kommunestørrelse. Med endringen i inntektssystemet i 2017 ble det innført en gradering av basiskriteriet. Endringen gjorde kriteriet mer nøytralt med hensyn til kommunesammenslåinger, men kriteriet er fortsatt ikke helt nøytralt siden alle kommuner er garantert minimum et halvt basistillegg.

Fra og med 2020 slår 119 kommuner seg sammen til 47 nye kommuner, og antallet kommuner reduseres fra 422 til 356. Dette vil i seg selv gjøre at verdien av et fullt basistilskudd i utgiftsutjevningen øker for alle kommuner, selv om alle andre forhold holdes uendret. Dette er en konsekvens av at inntektssystemet fortsatt ikke er helt nøytralt ved sammenslåinger.

For å motvirke denne effekten må vektingen av gradert basiskriterium i kostnadsnøkkelen justeres fra og med 2020, slik at verdien av et fullt basistilskudd ikke endres som følge av sammenslåingene, men isolert sett beholdes på samme nivå som før sammenslåingene. Dette er en teknisk justering av vektingen i kostnadsnøkkelen, på samme måte som kostnadsnøkkelen ble justert når gradert basiskriterium ble inkludert i kostnadsnøkkelen i 2017.

Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester ble opprettet i 2004 for å legge til rette for at kommunene kan gi et godt tjenestetilbud til mottakere som har krav på omfattende helse- og omsorgstjenester. Siden ordningen ble innført har det vært en sterk vekst i ordningen, både i antall tjenestemottakere og i samlede utbetalinger til kommunene. Tidligere utredninger har belyst mulige årsaker til veksten i ordningen og vurdert alternative måter å utforme ordningen på.

I fordelingen av rammetilskuddet tas det hensyn til antall personer med psykisk utviklingshemming i kommunene. Kommunene registrerer og rapporterer hvert år inn antall personer med psykisk utviklingshemming som har vedtak om kommunale tjenester.

Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester og innrapporteringen av personer med psykisk utviklingshemming er to ordninger som påvirker finansieringen av sentrale velferdstjenester. Ordningene bidrar til å fordele og omfordele betydelige midler til kommunene. Det er derfor viktig at finansieringsordningene er effektive og legger til rette for at kommunene kan gi tjenester av god kvalitet. Det er også viktig at finansieringsordningen ikke legger føringer på hvordan tjenestene skal innrettes eller organiseres, og at de ikke hindrer innovasjon i tjenestene.

Departementet har derfor satt ut et prosjekt for å få mer kunnskap om mulige insentivvirkninger av disse to ordningene. I prosjektet skal det gjennomføres en analyse av

om regelverk og utforming av disse ordningene påvirker omfanget av tjenester, innretningen av tjenestetilbudet, organiseringen av tjenestene og om det er eventuelle andre virkninger av ordningene. Det skal vurderes om det kan gjøres endringer i regelverk og utforming av ordningene, for å motvirke eventuelle uheldige virkninger, og som legger til rette for at kommunene kan gi tjenester av god kvalitet. Departementet kunngjorde prosjektutlysningen i mars, og etter planen skal prosjektet ferdigstilles i løpet av 2019.

Beregning av samlet utgiftsbehov for kommunene

Gjennom utgiftsutjevningen i inntektssystemet skal kommunene få full kompensasjon for kostnadsforskjeller som de selv ikke kan påvirke. Til grunn for omfordelingen i utgiftsutjevningen ligger beregnede størrelser for utgiftsbehovet pr. innbygger på landsbasis og for den enkelte kommune. Kommuner som har et høyere beregnet utgiftsbehov pr. innbygger enn landsgjennomsnittet (dvs. de er mer tungdrevne) får et tillegg i innbyggertilskuddet gjennom utgiftsutjevningen, mens kommuner som har et lavere beregnet utgiftsbehov pr. innbygger enn landsgjennomsnittet (dvs. de er mer lettdrevne) får et fratrukk.

Utgiftsbehovet på kommunenivå beregnes med utgangspunkt i kostnadsnøkkelen og oppdaterte kriteriedata. For den enkelte kommune beregnes det en indeks for utgiftsbehovet i kommunen, sammenlignet med landsgjennomsnittet. Denne indeksen avgjør kommunens trekk eller tillegg i utgiftsutjevningen. Utgiftsbehovet på landsbasis beregnes på grunnlag av samlede netto driftsutgifter til de tjenestene som inngår i utgiftsutjevningen, basert på siste tilgjengelige regnskapstall fra KOSTRA/SSB. Samlede netto driftsutgifter blir deretter framskrevet med veksten i frie inntekter i perioden fra siste tilgjengelige regnskapsår til gjeldende budsjettår. Fra og med 2019 beregnes samlet utgiftsbehov for kommunene på bakgrunn av konsernregnskapstall og ikke på grunnlag av kommunekassetall, da dette gir et riktigere bilde av virksomheten.

Skjønnstilskuddet for 2020

Kommunal- og moderniseringsdepartementet fordeler årlig en del av rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner etter skjønn. Formålet med skjønnstilskuddet er å kompensere kommuner og fylkeskommuner for lokale forhold som ikke fanges opp i den faste delen av inntektssystemet, og bidra til fornying og utvikling. Departementet fordeler skjønnstilskuddet til fylkeskommunene og fastsetter fylkesrammer for skjønnstildelingen til kommunene. Fylkesmannen fordeler fylkesrammen til kommunene i forbindelse med utarbeidelsen av statsbudsjettet etter retningslinjer gitt av departementet i forbindelse med utarbeidelsen av statsbudsjettet.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet foreslår at den samlede skjønnrammen for 2020 blir satt til 1.434 mill. kroner. Av denne rammen fordeles 1.084 mill. kroner til kommunene, og 350 mill. kroner til fylkeskommunene.

Basisrammen utgjør hoveddelen av skjønnstilskuddet. Basisrammen til kommunene fordeles av Fylkesmannen etter retningslinjer for skjønnstildeling gitt av departementet. Basisrammen til kommunene i 2020 settes til 950 mill. kroner. Dette er en reduksjon på 50 mill. kroner sammenliknet med 2019.

Rammetilskuddet til kommunene bør i størst mulig grad fordeles etter faste kriterier og ikke etter skjønnsmessige vurderinger. Reduksjonen i basisrammen til kommunene overføres til innbyggertilskuddet, som dermed sikrer en fordeling etter faste kriterier og en større forutsigbarhet til kommunene.

I statsbudsjettet 2019 ble det satt av 71 mill. kroner innenfor skjønnrammen til kommunene i kompensasjon for bortfall av inntekter fra eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner. Fra og med 2020 vil kompensasjonen overføres til innbyggertilskuddet med en særskilt fordeling.

Hvert år holder departementet tilbake deler av skjønnstilskuddet for kommuner og fylkeskommuner for å ha muligheten til å kompensere kommunesektoren for kostnader etter uforutsette hendelser. Kommuner som har utgifter som i sum overstiger kr 250 pr. innbygger, kan få en kompensasjon som dekker halvparten av de medgåtte utgiftene. Om utgiftene overstiger kr 500 pr. innbygger, kan kommunen få dekket alle utgifter utover kr 250 pr. innbygger. I 2020 legges det opp til en egen kompensasjonsordning for kommuner som får en reduksjon i veksttilskuddet som følge av en sammenslåing. Det er satt av 120 mill. kroner i tilbakeholdte skjønnsmidler i 2020 innenfor kommunenes skjønnstilskudd.

Innenfor skjønnrammen til kommunene settes det av tilskudd til utviklings- og fornyingsprosjekter som fordeles av departementet. Tilskuddet skal komme kommunesektoren til gode, og prosjekter i regi av departementet og/eller KS kan finansieres med prosjektskjønnet. Det foreslås å sette av 14 mill. kroner i 2020 til prosjektskjønn.

2.4 Nærmere om inntektsanslagene for Ringsaker kommune for 2020-2023

Foreløpig beregning av skatteanslaget

For 2019 er vedtatt skatteanslag 816,755 mill. kroner. Som følge av endringer i regjeringens økonomiske opplegg for kommunesektoren i 2019, jf. kapittel 2.2, oppjusteres skatteanslaget i 1. tertialrapport 2019 til 837,387 mill. kroner.

Ved utarbeidelse av foreløpig skatteanslag for 2020, er tallene satt opp med bakgrunn i inntektsutviklingen i makro og ordningen med løpende inntektsutjevning, samt skatteutviklingen lokalt. En vil understreke at skatteanslaget er forbundet med usikkerhet. Forholdet er nærmere omtalt i 1. tertialrapport 2019.

Det er foreløpig lagt til grunn en økning fra 2019 til 2020 på 3,04 prosent. Prosenten fremkommer som sum av anslagene for prisfremskrivning og realvekst. Skatteanslaget for 2020 foreslås dermed høyst foreløpig satt til 862,835 mill. kroner. Dette er videreført årlig i økonomiplanperioden. Tallene er oppgitt i faste priser med 2020 som kroneverdi. I tabellen nedenfor er dette vist.

Tabell 2.4.1 Skatteanslag for økonomiplanperioden 2020-2023 (kr 1.000)

SKATT	2020	2021	2022	2023
Vedtatt budsjett 2019	816 755	816 755	816 755	816 755
Anslått avvik 1. tertial 2019	20 632	20 632	20 632	20 632
Revidert anslag 1. tertial for 2019	837 387	837 387	837 387	837 387
Nominell endring (3,04 prosent)	25 448	25 448	25 448	25 448
Anslag for skatt i perioden i 2020-priser	862 835	862 835	862 835	862 835

Foreløpig beregning av rammetilskuddet

Ved utarbeidelse av anslag for rammetilskuddet i økonomiplanperioden har en basert seg på KS sin prognosemodell for kommunevis fordeling av de frie inntektene. Denne modellen er benyttet ved beregning av anslaget for skatt og rammetilskudd. I tabellen på neste side har en oppsummert virkningene for Ringsaker kommune slik en foreløpig har anslått overføringene gjennom inntektssystemet etter det økonomiske opplegg for kommunesektoren for 2020 som fremgår av kommuneproposisjonen 2020. Ved prisfremskrivning av rammetilskudd og skatteinntekter er det benyttet en deflator (vektet lønns- og prisvekst) på 2,7 prosent.

I det videre kommenteres noen forhold ved det økonomiske opplegget som har betydning for beregning av rammetilskuddet.

I beregningen av rammetilskuddet er det lagt til grunn en realvekst i frie inntekter for 2020 på 1,3 mrd. kroner. Dette er i nedre del av intervallet som regjeringen varsler i kommuneproposisjonen 2020 (1,0 – 2,0 mrd. kroner). Det forsiktige vekstanslaget må ses i sammenheng med regjeringens usikkerhet knyttet til handlingsrom i budsjettpolitikken fremover. Det er i kommuneproposisjonen ikke gitt noen signaler knyttet til deler av realveksten i de frie inntektene, og det er en viss usikkerhet om det vil komme noen signaler om dette i statsbudsjettet.

I kommuneproposisjonen varsles både oppgaveendringer og innlemming av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet fra 2020. Følgende øremerkede tilskudd er innlemmet i rammetilskuddet i det foreløpige budsjettopplegget:

- tilskudd til dagaktivitetstilbud til hjemmeboende med demens er innlemmet med 348 mill. kroner og fordelt etter delkostnadsnøkkelen for pleie og omsorg
- tilskudd til psykologiårsverk i kommunene er innlemmet med 205 mill. kroner og fordelt etter delkostnadsnøkkelen for kommunehelse
- tilskudd til boligetablering og boligtilpasning til vanskeligstilte på boligmarkedet er innlemmet med 481 mill. kroner og fordelt pr. innbygger
- tilskudd til klinisk veterinærvakt utenom åpningstid er innlemmet med 129,8 mill. kroner og fordelt etter delkostnadsnøkkelen for landbruk
- tilskudd til samordning av rus- og kriminalforebyggende tiltak, forvaltningsansvar for ulike landbrukspolitiske tilskudd og tilskudd til behandling av støy fra motorsportbaner, skytebaner og vindmøller er innlemmet med 10 mill. kroner

Tabell 2.4.2 Anslag for skatt og rammeoverføringer i økonomiplanperioden 2020-2023 (kr 1.000)

	Kst. Vedtak	Rådm.	Rådm.	Rådm.	Rådm.	Rådm.
	Budsjett 2019	1. tertial 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Sum skatteanslag	816 755	837 387	862 835	862 835	862 835	862 835
Innbyggertilskudd	849 024	849 024	880 590	881 914	882 007	882 088
Utgiftsutjevning	-28 789	-28 789	-29 730	-29 755	-29 757	-29 758
Overgangsordning/INGAR	-1 829	-1 829	-1 821	-1 821	-1 821	-1 821
Saker særskilt fordeling	6 285	6 285	6 454	5 603	5 603	5 603
<i>Sum</i>	<i>824 691</i>	<i>824 691</i>	<i>855 493</i>	<i>855 941</i>	<i>856 032</i>	<i>856 112</i>
Skjønnsmidler	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Endringer saldert budsjett 2019	0	- 1 336	-1 372	-1 372	-1 372	-1 372
RNB 2019 – endr. Rammetilskudd		486	499	499	499	499
Oppgaveoverføring og innlemming av øremerkede tilskudd	0	0	8 797	8 797	8 797	8 797
Netto inntektsutjevning	165 660	165 660	170 695	170 695	170 695	170 695
Sum rammetilskudd	1 001 753	992 001	1 036 612	1 037 060	1 037 151	1 037 231
Sum skatt og rammetilskudd	1 818 508	1 829 388	1 899 447	1 899 895	1 899 986	1 900 066

2.5 Andre inntektsforutsetninger

Eiendomsskatt

Som omtalt i 1. tertialrapport 2019 viser foreløpige prognoser at eiendomsskatten for 2019 vil bli på om lag 129 mill. kroner. Det er lagt inn en økning i eiendomsskatten på ytterligere 2 mill. kroner i 2020. Økningen er i sin helhet knyttet til volumvekst som følge av nybygg/nyanlegg. Til sammen er det ført opp 131 mill. kroner i eiendomsskatt i 2020. Det er lagt inn en årlig opptrapping med 2 mill. kroner i perioden 2021-2023 basert på fortsatt økt bygging av hus, leiligheter, hytter og næringsbygg.

Tilskudd til vertskommuner

Etter ansvarsreformen tidlig på 1990-tallet overtok 33 kommuner ansvaret for en rekke beboere hjemmehørende i andre kommuner. Formålet med den øremerkede tilskuddsordningen, vertskommunetilskuddet, er å kompensere de 33 vertskommunene for utgifter knyttet til de beboere som valgte å bli boende i institusjonskommunen.

Ny telling av antall gjenlevende vertskommunebrukere pr. 1.1.2019 er 21. Dette er en nedgang på tre siden forrige telling 1.1.2018. For hver vertskommunebruker som blir borte trekkes kommunen i vertskommunetilskuddet. Det er helt foreløpig lagt inn et vertskommunetilskudd på 35,325 mill. kroner i 2020. Dette er en reduksjon på 4,341 mill. kroner fra vedtatt budsjett 2019. Forutsatt et frafall på to brukere pr. år i perioden 2020 til 2023, vil tilskuddet bli gradvis redusert til 25,232 mill. kroner i 2023.

Integreringstilskudd ved bosetting av flyktninger

Integreringstilskuddets intensjon er å dekke kommunesektorens gjennomsnittlige merutgifter til bosetting og integrering av flyktninger i bosettingsåret og de fire neste årene.

Kommuner som bosetter flyktninger mottar andel av tilskuddet pr. år pr. person i fem år. Ved flytting skal fra- og tilflyttingskommunene dele tilskuddet i flytteåret. For familiegjenforente utbetales tilskuddet over 3 år.

Det foreligger ikke informasjon om satsene for integreringstilskudd for 2020. Dette vil bli opplyst i forbindelse med forslag til statsbudsjett 2020. Inntil videre benyttes gjeldende satser ved beregning av integreringstilskuddet.

Tabell 2.5.1 Satser for integreringstilskudd i 2019

Bosettingsår	Satser 2018
År 1 - enslige voksne - personer over 18 år bosatt i 2019 uten familie	kr 237 000
År 1 - voksne - personer over 18 år bosatt i 2019 sammen med familie	kr 190 500
År 1 - barn - personer under 18 år bosatt i 2019	kr 190 500
År 2 - personer som har utløst integreringstilskudd for år 1 i 2018	kr 242 000
År 3 - personer som har utløst integreringstilskudd for år 1 i 2017	kr 172 000
År 4 - personer som har utløst integreringstilskudd for år 1 i 2016	kr 85 500
År 5 - personer som har utløst integreringstilskudd for år 1 i 2015	kr 71 600

Det kommer færre asylsøkere til Norge og færre får innvilget opphold, noe som gjør at bosettingsbehovet er lavere.

Da det fortsatt er usikkerhet rundt antall flyktninger som vil bosettes i Ringsaker, har en valgt å budsjettere med den siste anmodningen fra IMDi om mottak av 40 flyktninger. Anslaget er basert på bosatte flyktninger pr. 1.1.2019. I budsjettet forutsettes det at bosettingen av 40 nye personer fordeler seg med 27 voksne og 13 barn. Det er stor usikkerhet knyttet til hvor mange av flyktningene som er enslig voksne, andre voksne og barn. I tabellen under vises forventet integreringstilskudd pr. år i økonomiplanperioden.

Tabell 2.5.2 Integreringstilskudd ved bosetting av flyktninger 2020-2023

Bosettingsår	2020	2021	2022	2023
Enslige voksne	3 081 000	3 081 000	3 081 000	3 081 000
Andre voksne	2 667 000	2 667 000	2 667 000	2 667 000
Barn år 1	2 476 500	2 476 500	2 476 500	2 476 500
År 2	9 680 000	9 680 000	9 680 000	9 680 000
År 3	4 816 000	6 880 000	6 880 000	6 880 000
År 4	5 985 000	2 394 000	3 420 000	3 420 000
År 5	5 584 800	5 012 000	2 004 800	2 864 000
Sum	34 290 300	32 190 500	30 209 300	31 068 500

Det er en reduksjon av integreringstilskuddet på 5,291 mill. kroner fra budsjett 2019, men det er ikke innarbeidet en tilsvarende reduksjon av utgifter til flyktninger.

Rentekompensasjon skoleanlegg

Stortinget vedtok i 2002 en statlig finansieringsordning hvor kommuner og fylkeskommuner skulle få kompensert renteutgifter knyttet til nybygg, rehabilitering, opprustning og utbedring av skoleanlegg innenfor en gitt ramme. Ordningen gjaldt anlegg som ble ferdigstilt etter 1.1.2002. I forbindelse med statsbudsjettet for 2009 ble ordningen gjeninnført.

Rentekompensasjon skal bidra til at kommunene og fylkeskommunene, over en 8 års periode, kan ta opp rentefrie lån på til sammen 15 mrd. kroner til rehabilitering og nybygg av skoler og svømmeanlegg. Søknad om utbetaling innsendes når prosjektet er ferdigstilt. Hvis prosjektet er stort og går over flere år, er det også mulig å søke om utbetaling for et delprosjekt som er ferdigstilt. Beregning av rentekompensasjonen skjer med utgangspunkt i et serielån med 20 års løpetid i Husbanken og flytende Husbankrente.

Etter opplysninger fra Husbanken er det foreløpig ført opp 1,023 mill. kroner i rentekompensasjon i 2020.

Tilskudd til kompensasjon for utgifter til renter og avdrag - eldreplan og psykiatriplan

Kompensasjonstilskuddene følger av de investeringstiltak som er gjennomført og godkjent i forhold til tidligere opplegg for eldreplan og psykiatriplan. Tilskuddet gjelder alle sykehjemsplasser og omsorgsboliger med tilsagn om oppstartingstilskudd etter 1.1.1997, og skal sjablonmessig dekke utgifter til renter og avdrag som påløp fra og med 1.1.1998. Etter opplysninger fra Husbanken budsjetteres det foreløpig med 6,001 mill. kroner i samlet kompensasjonstilskudd for 2020.

Merverdiavgiftskompensasjon for kommunene mv.

Merverdiavgiftskompensasjonen fra investeringer regnes som inntekter knyttet til investeringsprosjekter og skal i sin helhet budsjetteres i investeringsbudsjettet og bokføres i investeringsregnskapet.

En anslår kompensasjonen for merverdiavgift ved kommunens investeringer utenom VAR-sektoren til 22,454 mill. kroner i 2020. Størrelsen på merverdiavgiftskompensasjon er forskjellig i de enkelte år i økonomiplanperioden som følge av variasjoner i årlig investeringsnivå.

Salg av konsesjonskraft

Kommunen har avtale med Ishavskraft AS for salg av konsesjonskraft til spot NO1. Til fradrag før inntektsføring kommer produksjonskostnadene. Det er foreløpig budsjettert med 1,5 mill. kroner i 2020 for salg av konsesjonskraft.

Aksjeutbytte/renter

Det budsjetteres med utbytte fra Eidsiva Energi AS på 43,480 mill. kroner i 2020, stigende til 48,225 mill. kroner fra 2021 basert på vedtatt aksjonæravtale, jf. k.sak 46/2018.

Renteinntekter

Foreløpige beregninger av renteinntekter på kommunens innskudd med utgangspunkt i gjeldende rentenivå viser 27,452 mill. kroner for 2020. I tillegg kommer renteinntekter fra kommunens utlån (startlån) på 5,653 mill. kroner. Samlet er det foreløpig budsjettert med 33,105 mill. kroner i renteinntekter i 2020.

2.6 Oppsummering av inntektsanslag mv.

I neste tabell har en oppsummert en del sentrale inntektsforutsetninger som er lagt til grunn i rådmannens arbeid med rammer for budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023. Dette gjelder ulike inntektsanslag som ikke ligger i enhetenes budsjetter, jf. omtale foran.

Tabell 2.6.1 Oppsummering av inntektsanslag for økonomiplanperioden 2020-2023 (kr 1.000)

	2020	2021	2022	2023
Skatt på inntekt og formue	862 835	862 835	862 835	862 835
Rammetilskudd	1 036 612	1 037 060	1 037 151	1 037 231
Eiendomsskatt	131 000	133 000	135 000	137 000
Vertskommunetilskudd	35 325	31 961	28 597	25 232
Integreringstilskudd	34 290	32 191	30 209	31 069
Rentekompensasjon skoleanlegg	1 023	902	781	659
Kompensasjonstilskudd eldreplan/psykiatriplan	6 001	5 942	5 884	5 825
Salg av konsesjonskraft	1 500	1 500	1 500	1 500
Aksjeutbytte/renter på utlån	43 480	48 225	48 225	48 225
Renteinntekter	33 105	35 163	36 689	37 729

2.7 Pris- og lønnsutvikling, pensjonsutgifter og renter

En har lagt til grunn inndekning for en årslønnsvekst i 2020 på inntil 3,5 prosent, hvorav overhøyet fra 2019 er anslått til 1,3 prosent. Årslønnsveksten er tillagt lønnsreserven. I den grad dette ikke skulle være nok til å dekke lønnsveksten, må resultatene selv dekke det overskytende innen eget budsjett. Dermed budsjetteres det heller ikke med noen sentral inndragning av vakanser for 2020. Til orientering har SSB en prognose på årslønnsvekst på 3,5 prosent, Norges Bank har 3,5 prosent og DnB 3,2 prosent.

Det er regnet med en prisstigning på 2,0 prosent fra 2019 til 2020. For 2020 er anslagene fra SSB på 1,9 prosent, Norges Bank på 2,0 prosent og DnB på 1,6 prosent. I revidert nasjonalbudsjett 2019 anslås prisstigningen i 2020 til 2,2 prosent.

Ved prislemskriving av rammetilskudd og skatteinntekter er det benyttet en deflator (vektet lønns- og prisvekst) på 2,7 prosent, som samsvarer med ovennevnte forutsetninger. Det betyr at lavere lønnsvekst vil innebære en noenlunde tilsvarende nedgang på inntektssiden. Dette vil en først kunne tilpasse nærmere når statsbudsjettet legges frem i oktober.

Den generelle kostnadsveksten, som brukes til fremskriving av basis for inntekter utenom skatt og rammetilskudd ved utarbeidelse av budsjett 2020, er dermed foreløpig forutsatt å være om lag 3,0 prosent.

En har ikke mottatt noe anslag for nivået på pensjonspremiene i 2020, verken fra KLP eller SPK. En vil komme nærmere tilbake til nivået på pensjonspremiene i 2020 i budsjett 2020 og økonomiplan 2020-2023.

På pensjonssiden budsjetteres det for arbeidsgiver innen virksomhetenes rammer inntil videre med de løpende pensjonspremiene til KLP. Disse er for tiden 10,23 prosent av pensjonsgrunnlaget innen fellesordningen og 10,48 prosent av pensjonsgrunnlaget innen sykepleierordningen.

I tillegg kommer reguleringspremien som beregnes av forsikringsfondet for fellesordningen og av pensjonsgrunnlaget for sykepleierordningen. KLP har i sine helt foreløpige prognoser for 2020 lagt opp til at reguleringspremien blir 4,1 prosent av forsikringsfondet i fellesordningen og 10,3 prosent av pensjonsgrunnlaget i sykepleierordningen, basert på en årslønnsvekst på 3,5 prosent. En legger foreløpig inn et nivå i 2020 på om lag 111,556 mill. kroner inkl. arbeidsgiveravgift. Dette er en økning på 21,021 mill. kroner fra budsjett 2019.

Det er innarbeidet et fratrukk for forventet tilbakeført overskudd fra KLP på 8,902 mill. kroner inklusiv arbeidsgiveravgift i 2020. Dette er i samsvar med helt foreløpige prognoser fra KLP og om lag på samme nivå som i vedtatt budsjett 2019.

Reguleringspremien for ansatte på VAR-området blir ikke kompensert ved bruk av lønnsreserven, men ligger inne i beregningen av reguleringspremien. Lønnsreserven er redusert med VAR-områdets andel av reguleringspremien på 3,045 mill. kroner.

Innen Statens pensjonskasse (SPK) budsjetteres det foreløpig for arbeidsgiver med en samlet pensjonspremie på 10,89 prosent av beregningsgrunnlaget.

På rentesiden vil en måtte komme nærmere tilbake til valg av forutsetninger i lys av renteutviklingen, men en har i de foreløpige budsjetttrammene lagt til grunn en innskuddsrente på 2,1 prosent og en lånerente på 2,3 prosent. For lån som er sikret ved rentebytteavtaler er renteutgiftene beregnet ut fra rentevilkårene i disse avtalene.

2.8 Endringer i oppgavefordeling og regelverk

I kommuneproposisjonen er det redegjort for endringer i oppgavefordeling og regelverk med konsekvenser for kommunesektoren. Under gjengis det som oppfattes å ha økonomiske konsekvenser for kommunene.

Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre

Reformen Leve hele livet består av 25 konkrete og utprøvde løsninger på områder hvor det for ofte svikter i tilbudet til eldre i dag: aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp og sammenheng i tjenestene. Reformen handler også om å skape et mer aldersvennlig samfunn der eldre kan leve gode liv og delta i fellesskapet.

Reformperioden startet 1. januar 2019 og varer fram til 2023 med ulike faser for planlegging, gjennomføring og evaluering. Regjeringen har inngått en avtale med kommunesektoren ved KS om gjennomføring av Leve hele livet. Kommunene har årene 2019-2020 til å ta stilling til løsningene i reformen, og planlegge hvordan de vil utføre og gjennomføre dem lokalt. Reformen legger opp til at kommunene kartlegger egne behov og utfordringer, og gjennom politiske vedtak selv tar stilling til forslagene i Leve hele livet. Kommuner som omstiller seg i

tråd med reformen vil bli prioritert innenfor relevante eksisterende og eventuelle nye øremerkede ordninger.

Innlemming av tilskudd og plikt til å tilby dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens

Utbygging av tilpassede og fleksible dagaktivitetstilbud er et av hovedsatsingsområdene i Demensplan 2020. For å bygge ut tilbudet ble det i 2012 opprettet en tilskuddsordning for dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens. Regjeringen har i Prop. 66 L (2018-2019) *Endringer i helse- og omsorgstjenestelova (dagaktivitetstilbud til heimebuande personar med demens)* foreslått at kommunene får en plikt til å tilby et dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens. Det tas sikte på atplikten trer i kraft fra 1. januar 2020.

Det vil i statsbudsjettet for 2020 bli foreslått at det øremerkede tilskuddet innlemmes i rammetilskuddet til kommunene med 348 mill. kroner. Ringsaker kommunes andel av tilskuddet er foreløpig beregnet til å utgjøre 2,516 mill. kroner.

Innlemming av tilskudd og krav om psykologkompetanse

Med bakgrunn i Meld. St. 26 (2014-2015) *Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet* har Stortinget innført et lovkrav om psykologkompetanse i norske kommuner. Lovkravet trer i kraft 1. januar 2020. I perioden 2013 til 2019 har kommuner som rekrutterer psykolog til sine helse- og omsorgstjenester hatt mulighet til å motta et årlig tilskudd pr. psykologårsverk.

Regjeringen vil i statsbudsjettet for 2020 foreslå å innlemme bevilgningen på 205 mill. kroner i kommunenes rammetilskudd fra og med 1. januar 2020. Ringsaker kommunes andel av tilskuddet er foreløpig beregnet til å utgjøre 1,355 mill. kroner.

Innlemming av tilskudd til samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak
SLT-tilskuddsordningen er et virkemiddel for å stimulere kommuner til helhetlig og samordnet rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid, og er ikke ment som en permanent ordning. Regjeringen mener at kommunene og politirådene best kan vurdere hvordan det kriminalitetsforebyggende arbeidet bør skje framover og vil i statsbudsjettet for 2020 foreslå å innlemme ordningen i rammetilskuddet til kommunene.

Ringsaker kommunes andel av tilskuddet er foreløpig beregnet til å utgjør kr 34.000.

Innlemming av tilskudd og oppgaveoverføring til kommunene – etablering og tilpasning av bolig

Som en del av kommunereformen vedtok Stortinget ved behandling av Prop. 91 L (2016-2017) i juni 2017 at lov om bustøtte bygges ut med et kapittel som slår fast at kommunene etter søknad må vurdere å gi tilskudd til boligetablering og botilpasning til vanskeligstilte på boligmarkedet. Endringen trer i kraft fra 1. januar 2020. Loven bytter samtidig navn til lov om bustøtte og kommunalt bustadstilskot.

Det vil i statsbudsjettet for 2020 bli foreslått å innlemme tilskudd til etablering og tilpasning av bolig i rammetilskuddet til kommunene med 481 mill. kroner. Innlemming av

tilskuddsordningen i rammetilskuddet vil ha begrensede administrative konsekvenser, ettersom kommunene allerede i dag tildeler og forvalter tilskudd til etablering og tilpasning av bolig. Imidlertid vil både Husbanken og kommunene spare administrative ressurser som følge av at Husbankens ansvar bortfaller. Kommunene vil med dette verken måtte søke om eller dokumentere bruken av midlene til Husbanken. Ringsaker kommunes andel av tilskuddet er foreløpig beregnet til å utgjøre 3,195 mill. kroner.

Lærernorm i grunnskolen

Den nasjonale normen for lærertetthet på 1. til 10. trinn ble innført høsten 2018. Fra og med høsten 2019 skal gruppestørrelse 2 være 15 på 1. til 4. trinn og 20 på 5. til 10. trinn. Normen gjelder på hvert hovedtrinn, på skolenivå, jf. opplæringsloven § 8-3. Normen regulerer ikke skolens klassestørrelse eller størrelsen på undervisningsgrupper.

En konsekvens av lærernormen er at enkelte skoler behøver flere lærere på ett eller flere hovedtrinn enn det de hadde før normen ble innført. Høsten 2018 og i 2019 er kommunene blitt mer enn fullt ut kompensert for innføringen av lærernormen. Denne kompensasjonen har vært øremerket. I 2020 legger regjeringen opp til at midler til tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsats på 1. til 10. trinn innlemmes i rammetilskuddet. Regjeringen legger opp til at midlene i 2020 gis en særskilt fordeling som ivaretar både kommuner med et relativt og med et absolutt behov for lærerårsverk. Dette innebærer at den nye delkostnadsnøkkelen for grunnskole vil tre i kraft fra 2021. Midlene som innlemmes i rammetilskuddet må ses i sammenheng med veksten i de frie inntektene. Samlet sett legges det opp til at midler som kan benyttes til flere lærerårsverk som følge av lærernormen, videreføres på om lag samme nivå i 2020 som i 2019.

Overføring til kommunene av forvaltningsansvar for ulike landbrukspolitiske tilskudd

Som en del av kommunereformen vil kommunene få overført ansvaret fra Fylkesmannen for forvaltning av tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket, og tilskudd til tiltak i beiteområder og tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap (jf. Meld. St. 14 (2014-2015) og Prop. 91 L (2016-2017)). Landbruks- og matdepartementet har fastsatt endringer i forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket og i forskrift om tilskudd til tiltak i beiteområdet. Endringene vil tre i kraft 1. januar 2020. Endring i forskrift om tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap vil bli fastsatt høsten 2019.

Fylkesmannens forvaltning av ordningene i dag tilsvarer om lag 13 årsverk. Overføring av midler til rammetilskuddet til kommunene håndteres i statsbudsjettet for 2020. Ringsaker kommunes andel av tilskuddet er foreløpig beregnet til å utgjøre kr 111.000.

Innlemming av tilskudd til veterinærvakt

Tilskudd til veterinærdekning har siden 2008 vært gitt som et øremerket tilskudd som skal sette kommunene i stand til å sørge for tilfredsstillende tilgang på tjenester fra dyrehelsepersonell. Hoveddelen av posten er knyttet til klinisk veterinærvakt utenom åpningstid. I 2019 er bevilgningen til dette formålet på 129,8 mill. kroner. Kommunene har etter dyrehelsepersonelloven ansvar for å sørge for tilfredsstillende tilgang på tjenester fra dyrehelsepersonell, herunder klinisk veterinærvakt utenom ordinær arbeidstid. Regjeringen

vil derfor i statsbudsjettet for 2020 foreslå å innlemme den delen av posten som gjelder klinisk veterinæravakt utenom ordinær arbeidstid.

Ringsaker kommunes andel av tilskuddet er foreløpig beregnet til å utgjøre 1,579 mill. kroner.

Innlemming av tilskudd til gang- og sykkelveger

Hensikten med tilskuddsordningen til gang- og sykkelveger har vært å legge til rette for mer gange og økt bruk av sykkel der det ligger til rette for dette. Dette er en type oppgave som kommunesektoren forutsettes å dekke gjennom rammetilskuddet. Som ledd i arbeidet med redusert statlig detaljstyring, og som en oppfølging på områdegjennomgangen av øremerkede tilskudd til kommunesektoren, vil regjeringen i statsbudsjettet for 2020 derfor foreslå å innlemme tilskuddet knyttet til gang- og sykkeltiltak fra 1. januar 2020. I 2019 er det bevilget 78,5 mill. kroner til ordningen.

III VEILEDENDE RAMMER 2020-2023

3.1 Hovedutfordringer i det videre arbeidet med drifts- og investeringsrammer

Rådmannen har arbeidet med foreløpige drifts- og investeringsrammer. Det er nødvendig å understreke at det gjenstår en god del detaljberegning og kvalitetssikring av tall. Vedlagt følger imidlertid materiale som dokumenterer arbeidet med de foreløpige rammeoppstillingene.

Det er nødvendig med en stram prioritering mellom foreslåtte tiltak, da veksten i kommunens samlede inntekter ikke er tilstrekkelig til både å styrke deler av den eksisterende driften og dekke nye drifts- og investeringsbehov, herunder konsekvenser av nye låneopptak. Arbeidet med omstilling og effektivisering av tjenesteproduksjonen må videreføres. Rådmannen viser i denne sammenheng til 1. tertialrapport 2019 hvor det redegjøres for de økonomiske utfordringene i driften. Særlig innenfor virksomhetsområdet pleie og omsorg er det ubalanse mellom aktivitet og vedtatt budsjetttramme. En styrking av tjenesteområdene må i hovedsak løses innenfor den samlede budsjetttrammen.

Et høyt investeringsnivå de siste årene med tilhørende store låneopptak gjør at en stadig større andel av veksten i driftsinntektene må finansiere renter og avdrag fremfor at driftssiden i budsjettet styrkes. Investeringsbudsjettet i økonomiplanperioden er satt opp ut fra handlingsregelen som ble innført i budsjett 2019 som tilsier at lånegjelden korrigeret for den delen av gjelden som er helt eller delvis selvfinansierende og startlån ikke skal utgjøre mer enn 2 mrd. kroner etter at Stavsberg skole er bygget. Videre må en forsøke å komme ned på et låneopptak som ikke er større enn det som betales i avdrag på investeringslån, slik at lånegjelden ikke fortsetter å øke utover i økonomiplanperioden. I tabellen under vises lånegjeldsutviklingen med grunnlag i foreløpig budsjettopplegg for perioden 2020-2023.

Tabell 3.1.1 Utvikling i langsiktig gjeld som belaster regnskapet (kr 1.000)

LANGSIKTIG GJELD	2019	2020	2021	2022	2023
Langsiktig gjeld pr. 31.12	3 201 083	3 333 604	3 424 975	3 455 657	3 473 363
Startlån/formidlingslån	251 464	289 285	325 335	359 993	393 284
Langsiktig gjeld VAR området	808 676	909 323	957 807	968 343	977 728
Rentekomp. skoleanlegg (beregningsgr.)	100 477	91 369	80 541	69 708	58 875
Komp. eldreomsorg (beregningsgr.)	75 893	70 684	65 475	60 266	55 057
Langsiktig gjeld som belaster regnskapet	1 964 573	1 972 943	1 995 817	1 997 347	1 988 419

I tabellen under vises hvor mye en betaler i avdrag på investeringslån og hvor høye låneopptaket til investeringer er med grunnlag i foreløpig budsjettopplegg for perioden 2020-2023.

Tabell 3.1.2 Utvikling i avdrag og låneopptak investeringer (kr 1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Avdrag investeringslån	127 481	136 917	144 119	149 298	153 442
Låneopptak investeringer	329 540	231 616	199 440	146 820	140 800
Differanse	-202 059	-94 699	-55 321	2 478	12 642

Det er i 2020 foreløpig beregnet et inndekningsbehov på 48,7 mill. kroner, stigede til 55,4 mill. kroner i 2023. For å få budsjettforslaget i balanse, må en kutte i kommunens driftsutgifter og evt. øke driftsinntektene.

Tabell 3.1.3 Inndekningsbehov 2020-2023 (kr 1.000)

Inndekningsbehov	2020	2021	2022	2023
Inndekning 2020	48 700	48 700	48 700	48 700
Ytterligere inndekning 2021		5 400	5 400	5 400
Ytterligere inndekning 2022			-2 700	-2 700
Ytterligere inndekning 2023				4 000
Sum	48 700	54 100	51 400	55 400

I den videre budsjettprosessen vil rådmannen, i nært samarbeid med de enkelte enhetsledere og i dialog med de tillitsvalgte, gjennomføre en prosess i forhold til å utrede og planlegge tiltak som i sum kan bidra til inndekning av ovennevnte beløp. En vil komme nærmere tilbake til dette, blant annet i forbindelse med behandling av rammesaken i formannskapetets møte 19.6.2019. Videre vil det være slik at en i etterkant av at statsbudsjettet legges frem, vil få nye problemstillinger som må få sin avklaring og håndtering i budsjettet.

Rådmannen har valgt å beskrive noen saker som er innarbeidet i det foreløpige budsjettopplegget, utover det som følger av konsekvensjustert budsjett. Dette er forhold som dels har kommet til uttrykk gjennom 1. tertialrapport 2019 og dels som konsekvenser av vedtak i enkeltsaker.

Som et vedlegg til dette notatet følger skjema 1a og 1b samt foreløpige drifts- og investeringsrammer for 2020-2023. Skjema 1a inneholder endringer i basis drift og gir grunnlag for å utarbeide et konsekvensjustert budsjett. Gjeldende budsjett er korrigert for

virksomheter, lønnsoppgjør, pensjonspremier, statlige oppgave- og regelendringer, konsekvenser av kommunestyrevedtak m.m. Skjema 1b er en oversikt over nye behov og tiltak utover veiledende budsjetttrammer slik de respektive resultatenhetslederne har meldt inn. Behovene og tiltakene er fordelt pr. virksomhetsområde og resultat enhet. I arbeidet med budsjetttrammene har rådmannen foretatt en foreløpig vurdering av innholdet i skjema 1b. De veiledende rammene gir i liten grad mulighet til å innarbeide nye tiltak. Dette må i tilfelle dekkes ved omdisponering av eksisterende driftstiltak eller ved en økning av inntektene.

3.2 Saker som er innarbeidet i foreløpig budsjettoplegg 2020-2023

Under omtales saker som det er ført opp midler til innenfor de foreløpige økonomiske driftsrammer.

Barnehageopptaket 2019/2020

Som omtalt i 1. tertialrapport 2019 er det nødvendig å foreta utvidelser av bemanningen i tre barnehager for barnehageåret 2019/2020 siden det var en økning i søkertallet. Det foretas en økning av antall plasser i Bakkehaugen og Hempa barnehager med henholdsvis 8 og 14 plasser, og en storbarnsavdelingen i Fredheimvegen barnehage omgjøres til en småbarnsavdeling. Videre åpnes det en småbarnsavdeling til i Simenstua barnehage med 12 plasser.

For å ivareta pedagognormen og bestemmelsen om grunnbemanning opprettes det 9,9 årsverk i 1. tertialrapport 2019. Helårseffekten av økte lønns- og driftsutgifter, samt økt foreldrebetaling er innarbeidet i budsjett 2020 med til sammen 4,865 mill. kroner.

Økt tilskudd til private barnehager

Satsen for tilskudd til private barnehager økte med 5,8 % for små barn og med 6,15 % for store barn fra 2018 til 2019. Dette er betraktelig høyere enn prisveksten på 1,9 %. Antall heltidsplasser i de private barnehagene har økt vesentlig i 2019, samtidig som sammensetningen mellom små og store barn har endret seg. Kommunale barnehager har hatt nedgang i antall barn og flere kommunale barnehager har hatt ledige plasser. Dette bidrar til økte satser. På bakgrunn av dette er det foreløpig innarbeidet økt tilskudd til private barnehager med 12 mill. kroner.

Differensiert foreldrebetaling

Det fremgår av 1. tertialrapport 2019 at kommunen mottar veldig mange søknader om redusert foreldrebetaling. Foreløpig er det innarbeidet en kompensasjon for økte utgifter til differensiert foreldrebetaling på 0,824 mill. kroner, inkludert økningen i rammetilskuddet på kr 324.000 knyttet til at ordningen også skal gjelde for 2-åringer fra høsten 2019.

Digital læring

Digitale ferdigheter og digital kompetanse er både en grunnleggende ferdighet som er helt nødvendig for å nå målene i læreplanen, og et av de viktigste områdene for framtidig deltakelse og mestring i utdanning, fritid og arbeidsliv. Høsten 2019 starter siste pulje med barneskoler og ungdomsskolene med å ta i bruk henholdsvis nettbrett og pc'er som verktøy i undervisningen. Budsjett 2020 er styrket med ytterligere kr 320.000 til digital læring.

Økt timetall i særskilt norsk og morsmål

Det er behov for flere timer i timetildelingen til særskilt norsk og morsmål for elever med fremmedspråklig bakgrunn. Foreløpig er det innarbeidet kr 850.000 til økt timetall i særskilt norsk og morsmål i budsjett 2020.

Redusert momskompensasjon svømmebasseng

Det fremgår av 1. tertialrapport 2019 at kommunen mottar momskompensasjon kun for skolenes bruk av Mjøsbadet til ordinær svømmeundervisning. Det er foreløpig innarbeidet en kompensasjon på kr 930.000 for bortfall av momskompensasjon på den delen av leien som gjelder offentlig folkebadning.

Styrking av rammen til pleie og omsorg

Det er foreløpig innarbeidet en styrking av budsjettrammen til pleie og omsorg fra budsjett 2020 med 7,075 mill. kroner til utgifter til enkeltbrukere med store tjenestebehov, men som ikke er store nok til å utløse tilskudd fra toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester.

Det har vært en betydelig vekst i antall yngre ressurskrevende brukere og tjenesteomfang de siste årene. Det er derfor nødvendig med en styrking av budsjettrammen med den kommunale egenandelen da tjenestebehovet for de yngre brukerne anslås å være permanent. Det er foreløpig innarbeidet 15 mill. kroner til økt egenandel ressurskrevende brukere med en tilsvarende økning i tilskuddet til ressurskrevende tjenester.

Fast drift av Solsia

2019 er siste året kommunen mottar tilskudd til kommunalt rusarbeid fra Fylkesmannen til drift av Solsia. Det er foreløpig innarbeidet en kompensasjon for bortfall av tilskudd til drift av Solsia med 1,1 mill. kroner i budsjett 2020.

KAD-plasser Lillehammer

Ringsaker kommune kjøper kommunale akutte døgnplasser (KAD-plasser) fra Lillehammer kommune til innbyggerne i de nordre delene av kommunen. På grunn av flytting til nye lokaler og Lillehammer kommunes overtakelse av arbeidsgiveransvar for de ansatte i 2018 har det blitt gjort nye beregninger av kostnadsnøkkelen mellom samarbeidskommunene og fordelingen mellom kostnadene til legevakt og KAD-plasser. Siste anslag til budsjett for kostnadene til KAD-plasser i 2019 er på 1,073 mill. kroner, som er kr 470.000 høyere enn opprinnelig budsjett for 2019. En har foreløpig lagt til grunn av kommunen trekker seg ut av ordningen fra 2021, da ordningen har ett års oppsigelses tid. Det er foreløpig innarbeidet kr 603.000 i reduserte utgifter fra budsjett 2021.

Barnevernet – økte satser

For 2020 er budsjettet til barnevernet regulert for økte satser til institusjonsopphold, fosterhjemsgodtgjørelse, besøkshjem, m.m. utover det som er kompensert i budsjett 2019 med til sammen kr 874.000.

Sosiale tjenester – endringer i grunnbeløp m.m.

Budsjettet til sosiale tjenester er fra 2020 regulert for endring i grunnbeløpet for Kvalifiseringsprogrammet og Introduksjonsprogrammet med til sammen kr 742.000.

Det er flere deltakere som etter behovsprøving blir tilbudt et 3. år på introduksjonsprogrammet. Det er foreløpig innarbeidet 1,5 mill. kroner i økt introduksjonslønn i kompensasjon for økte utgifter til et 3. år på introduksjonsprogrammet.

Aktivitetsplikt

Ringsaker kommune har hatt positive effekter av innføringen av aktivitetsplikten for mottakere av økonomisk stønad under 30 år, og i 2019 ble tiltaket utvidet fra to til tre arbeidsledere. Aktivitetsplikten er vesentlig for å hindre vekst i sosialhjelpsutbetalingene, og en har som målsetting at minst 125 personer skal ha gjennomført tiltaket.

Det er lagt inn en forventet reduksjon i sosialhjelpsutbetalingene på 1 mill. kroner fra budsjett 2020.

1 årsverk tilsynsvakt

For å kunne etablere en hensiktsmessig og effektiv driftsmodell ved flerbrukshallen på Stavsberg skole er det behov for 1 årsverk tilsynsvakt og noe innkjøp av inventar og utstyr til hallen. Det er innarbeidet 1 årsverk tilsynsvakt med til sammen kr 517.000 og kr 100.000 til inventar og utstyr til hallen.

Driftskonsekvenser nye veger, parker, bolig- og næringsområder

Det er innarbeidet til sammen 1,931 mill. kroner i budsjett 2020 til dekning av driftskonsekvenser av nylige utbygginger av kommunale veger, gangveger, turstier, parker og bolig- og næringsområder m.m.

Forvaltning, drift, vedlikehold og renhold

På vanlig måte er det innarbeidet økte utgifter til forvaltning, drift, vedlikehold (FDV) og renhold som følge av nylig bygd skole, flerbrukshall, og øvrig tjenestebygg. På samme måte er budsjettet redusert med slike utgifter ved nedleggelse av tjenestebygg. Totalt er det innarbeidet 4,903 mill. kroner, fordelt med 2,070 mill. kroner til økte renholdsutgifter og 2,833 mill. kroner til økte FDV-utgifter. I tillegg kommer økte utgifter til kommunale avgifter og energi.

Kirkelig fellesråd

Det er foreløpig innarbeidet kr 300.000 i økt tilskudd til Ringsaker kirkelige fellesråd for delfinansiering av en diakonistilling.

Investeringer

For oversikt over investeringer som er innarbeidet i det foreløpige budsjettoplegget for 2020-2023 vises det til vedlegg 3 foreløpig utgangspunkt for investeringsrammer 2020-2023. Her er det inntatt en samlet oversikt over investeringer pr. virksomhetsområde og for kommunen samlet. For 2020 utgjør investeringene til sammen 286,265 mill. kroner, herav investeringer innenfor VAR-området på 144,8 mill. kroner. Beregnet låneopptak utgjør 231,616 mill. kroner. Det er ikke innarbeidet noen midler til Mesnali vannverk.

I økonomiplanperioden 2020-2023 utgjør totale investeringer 1,058 mrd. kroner, hvorav investeringer innenfor VAR-området utgjør 358,2 mill. kroner. Samlede beregnede låneopptak knyttet til investeringer utgjør 718,675 mill. kroner.

For å oppfylle handlingsregelen om at lånegjelden korrigeret for den delen av gjelden som er helt eller delvis selvfinansierende og startlån ikke skal utgjøre mer enn 2 mrd. kroner etter at Stavsberg skole er bygget, er investeringsbudsjettet tatt ned i det foreløpige budsjettopplegget for 2020-2023. Hovedprioriteringen i budsjettopplegget har vært å få fullfinansiert nytt sykehjem i Moelv i økonomiplanperioden. Dette medfører at det er begrenset rom for nye investeringstiltak.

I tråd med sak 16/2019 til oppvekstkomiteen er det foretatt omdisponering av 24 mill. kroner fra investeringsprosjekt 60436 Nytt basseng Brøttum til investeringsprosjekt 60805 Nytt sykehjem i Moelv med 22,1 mill. kroner og 1,9 mill. kroner til investeringsprosjekt 60457 Utviklingstiltak Brøttum nærmiljø/ungdom/idrett.

Nytt sykehjem i Moelv

I budsjett 2019 er det innarbeidet 1 mill. kroner til utredning av nytt sykehjem i Moelv, og 1. tertialrapport 2019 foreslås det ytterligere 23 mill. kroner som omdisponeres fra andre investeringsprosjekter. Ringsaker bo- og aktivitetssenter har gammel bygningsmasse med et stort vedlikeholdsetterslep. Med utgangspunkt i bygningsmassens status ser en for seg å rive eksisterende bo- og aktivitetssenter og etablere et nytt.

Det er totalt innarbeidet 375 mill. kroner til bygging av nytt sykehjem i Moelv i perioden 2019-2023. Det er også innarbeidet et investeringstilskudd på om lag 146 mill. kroner i 2023 basert på 80 plasser.

For ytterligere informasjon om investeringsbudsjettet, vises det til vedlegg 3.

3.3 Avslutning

Rådmannen understreker at det er mange behov utover dette, og en viser i den forbindelse til vedleggene 4 og 5.

Etter at kommunestyret på rammekonferansen har drøftet prioriteringene vil rådmannen legge rammesaken frem for formannskapet til møtet den 19. juni 2019.

De hovedtillitsvalgte vil bli orientert om saken i forkant av formannskapets møte.

Rådmannen i Ringsaker, den 3. juni 2019

Jørn Strand

Espen Hvalby
assisterende rådmann

Rita Hidemstrædet
økonomisjef

VEDLEGG

1. Foreløpig opplegg for drifts- og investeringsrammer 2020-2023
2. Foreløpig utgangspunkt for driftsrammer 2020-2023
3. Foreløpig utgangspunkt for investeringsrammer 2020-2023
4. Foreløpig oppsummering av skjema 1b drift – uten felles prioritering
5. Foreløpig oppsummering av skjema 1b investering – uten felles prioritering